

Een ontmoeting met

Frans Jansen geboren 19 januari 1919 te Stelendam en nu woonachtig te Brouwershaven. Van beroep garnalenhandelaar maar bovenal natuurbeschermers. Hij nam onlangs na 21 jaar afscheid als voorzitter van de Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland. Bij zijn afscheid werd hem door Nico de Haan namens de Nationale Vogelbescherming de Gouden Lepeelaar opgespeld. Hij werd eerder onderscheiden: Hij is Ridder in de orde van Oranje-Nassau en hij kreeg voor zijn werk als natuurbeschermers de Oudemans medaille van Natuurmonumenten en bovendien het Zilveren en Gouden Zeepaard.

Frans Jansen was in het verleden districtsafgevaardigde voor Zeeland in de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, penningmeester van de Stichting Het Zeeuwse Landschap, bestuurslid van het Zeeuws Coördinatieorgaan (nu ZMF), lid van de ledenraad van de Vogelbescherming Nederland, voorzitter van de Natuur- en Vogelwacht en thans nog bestuurslid van de Stichting Moermond en van de Kastenstichting Holland - Zeeland.

Bovendien bekleedde hij binnen zijn beroeps-groep diverse bestuurlijke functies.

Het garnalenbedrijf van de familie Jansen stond op het havenhoofd in Brouwershaven. Er waren nog geen dammen en voor het kind Frans Jansen was er het zicht op de eindeloze verten

van de zee. De garnalenvissers wisten hoe dol hij was op allerlei vondsten en schatten die ze uit zee opvist en elke dag als ze van de vangst terug kwamen brachten ze iets bijzonders voor

hem mee. Hij bewaarde zijn 'schatten' in grote glazen bakken en sloeg de boeken erop na om de namen van de vissen uit zijn hoofd te leren. „Mijn eerste boek over natuur was het Verkaadalbum Texel. De plaatjes spaarde je door bonnen bij beschuit en koek.

Na schooltijd zwierf hij langs de dijken met de wierglooingen en door de weilanden.

„Mijn lievelingsvak was Natuurlijke Historie. Ik maakte studie van schelpen, wieren, neteldieren en mosdierenkolonies.” Langs de stranden trok hij en zijn kennis omtrent vissen werd steeds groter. De vissers brachten steeds andere soorten mee. „Op een dag hadden we een uniek exemplaar, van de vangst brachten ze een zeepaardje met een broedbuidel voor me mee.

Dat hoorde eigenlijk in het Middellandse Zeegebied thuis. Men wist toen nog niet dat zeepaardjes zich in noordelijk gebieden konden voortplanten.” Frans registreerde al zijn waarnemingen en hij bleek vaak heel unieke vondsten te doen.

Het stond voor hem vast dat hij later wilde studeren, biologie, scheikunde, bacteriologie. Zijn vader echter had andere plannen, zijn oudste zoon mocht naar de MULO en dan was het welletjes met dat studeren. Frans behoorde zo snel mogelijk in de garnalenhandel te komen werken en studeren moest hij maar in zijn vrije tijd doen.

„Pa zei, als je andere plannen hebt kun je gaan, maar dan niet meer terugkomen.” Zo kwam Frans Jansen op 16-jarige leeftijd bij zijn vader in de zaak.

Dat hij die studie op latere leeftijd alsnog inhaalde verraad zijn uitgebreide bibliotheek met klassieke werken.

In 1934 werd Jansen, via school, lid van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie afdeling Schouwen. Die afdeling was in 1920 door de uit Friesland afkomstige Rykel ten Kate opgericht.

“Met een stafkaart in je hand kon je Schouwen toen nog lezen als een boek. Elke zaterdag en

De heer Frans Jansen.

zondag trokken we met een groep jongens en meisjes door de velden en langs de zee kant. We leerden determineren en hielden aantekeningen bij.”

In een zomervakantie maakte hij kennis met de Utrechtse burgemeesterszoon Jan Joost ter Pelkwijk. Ter Pelkwijk was biologiestudent en na die eerste ontmoeting kwam er tussen de beide natuuronderzoekers een drukke correspondentie op gang. Frans Jansen stuurde verslagen van waarnemingen op en Ter Pelkwijk die redacteur was van het blad *Amoeba* van de N. J. N. publiceerde zijn waarnemingen en zorgde er eventueel voor dat er publikaties opgenomen werden in het blad *Fauna van Nederland*. Jan Joost ter Pelkwijk is helaas op jeugdige leeftijd omgekomen in Indonesië.

In de mobilisatietijd moest Jansen naar Zuid-Beveland waar hij als militair bij de Vlaktebrug werd gestationeerd. Daar ontmoette hij Maatje Glas. Ze werd zijn assistente toen hij in het

hoofdbestuur van de Jeugdbond kwam. En daar bleef het niet bij, want ze trouwden in 1945 en kregen twee kinderen. Mevrouw Jansen - Glas bleef zijn trouwe assistente en steun en toeverlaat in de natuurbescherming en nam af en toe, als dat nodig was de rol van haar man over.

In 1949 werd de Vogelwacht opgericht en het echtpaar Jansen werd spoedig lid.

Vanaf de zestiger jaren kwam het gaandeweg in zwang dat bestemmingsplannen van de overheden ter inzage werden gelegd en burgers zondig tegen deze plannen bezwaren konden maken. In de eerste plaats als daarbij persoonlijk belang werden geschaad. In 1973, de heer Jansen was toen net voorzitter van de Vogelwacht, werd er voor het eerst door een groep namens natuurbehoud bezwaar gemaakt tegen plannen om een weg door het Schelphoekgebied aan te leggen. In de Schelphoek was een aparte biotoop ontstaan als gevolg van de watersnoodramp. De heer Jansen: „Er bestonden toen nog geen speciale commissies en we moesten de bestuurders individueel benaderen om missie te bedrijven om onze ideeën ingang te doen vinden. Het bezwaar van de Vogelwacht is toen succesvol geweest. Later zijn nog veel bezwaarschriften gevolgd. Het ging ons niet om het winnen. Het democratisch gekozen bestuur moet tenslotte beslissen, maar men dient natuur- en milieubelangen mee te laten wegen.”

„Er werd mij te kennen gegeven dat ik me beter niet met de Oosterschelde kon bemoeien, maar we hadden al een groep gevormd om te lobbyen dat de Oosterschelde open moest blijven. In die groep zaten mensen uit de mossel- en oesterhandel en een zeezeiler. Bij mij hebben altijd ecologische motieven de doorslag gegeven, zakelijke belangen hebben nooit voorop gestaan. Bij een goed functioneren van de natuur zijn ook visserijbelangen gediend. Ik heb naar ik meen steeds op ethische gronden beslissingen genomen, nee ik heb er nooit mee geworsteld om afstand te moeten nemen van mijn eigen zakelijk belang. Ik zit nooit op twee sporen. Als het één boven het ander prevaleert, moet dat doorgang vinden. Ik heb wel eens een financieel aantrekkelijke onderneming afgewezen, omdat die inging tegen het natuur - en milieubelang.

Ik heb ooit een goed renderende vis - en garnal-

lendrogerij om milieuredenen stopgezet. Daar lig ik niet wakker van. Nee, ik heb er ook nooit last van gehad dat ik een uitgesproken mening heb over milieuzaken. Wie niet voor mij is, is tegen mij en vrienden zijn we daardoor niet kwijt geraakt. We hebben overigens onze kennis- en vriendenkring altijd binnen de milieubeweging gezocht. Binnen de visserijwereld werden mijn opvattingen overigens altijd gerespecteerd.”

Religieus - ethische motieven liggen ten grondslag aan zijn liefde voor de natuur. „Ik voel me niet gebonden aan een kerk, maar ik geloof wel dat een mens voortkomt uit de schepping, hoe die dan ook geweest moge zijn. Het ecosysteem is als een ketting, waarvan de schakels in elkaar grijpen. Als we schakels geweld aan doen, breekt de ketting en daar heb ik mijn zorgen over. We doen op het ogenblik het ecosysteem geweld aan. We zullen onze verlangens in harmonie moeten brengen met natuur en milieu. Je kan aan de zelfde welvaart komen met minder materiaalvernietiging.

Brood moet verdiend worden, maar als we al te veel geweld toebrengen aan het ecosysteem, hebben we straks helemaal geen brood meer. Als je de schakels verbreekt dan verbreek je de ketting. Er is gelukkig veel bereikt door gelijkgestemden en er is nu geen gezagsdrager die de natuur- en milieubeweging niet serieus neemt.” De getijden, het water, de vogels, de vissen, Frans Jansen trad op als hun belangenbehartiger. Hij gaf een stem aan hen die niet voor zichzelf konden spreken.

Brouwershaven, 20 april 1994
B. R. - de R.

